

SURXONDARYO VILOYATIDA AVTOTEX XIZMATI OMBOR XO‘JALIGINI TAHLIL QILISH HAMDA TAKOMILLASHTIRISH

Ro‘ziqulov Tog‘aymurod Aliboy o‘g‘li

Andijon davlat texnika instituti

“Avtomobil servisi” yo‘nalishi 4-kurs talabasi

Tel: +998200219978

togaymurodroziqulov027@gmail.com

Xalimov Javohirbek Abdusamat o‘g‘li

Ilmiy rahbar: Andijon Davlat Texnika Instituti

Avtomobilsozlik va transport kafedrası o‘qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20394064>

Surxondaryo viloyatida avtomobil transporti tizimining jadal rivojlanishi natijasida texnik xizmat ko‘rsatish korxonalariga bo‘lgan talab tobora ortib bormoqda. Avtotransport vositalarining soni ko‘paygani sari ularga sifatli texnik xizmat ko‘rsatadi. Shu jihatdan avtotex xizmat korxonalarida ombor xo‘jaligini to‘g‘ri tashkil etish ishlab chiqarish samaradorligini oshirishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Ombor xo‘jaligi korxonaning moddiy-texnik bazasining muhim tarkibiy qismi bo‘lib, ehtiyot qismlar, agregatlar, moylash materiallari va boshqa texnik vositalarni qabul qilish, saqlash, hisobga olish hamda ishlab chiqarish uchastkalariga yetkazib berish vazifasini bajaradi. Surxondaryo ombor faoliyatining samarali tashkil etilishi texnik xizmat ko‘rsatish jarayonining uzluksizligini ta‘minlaydi, ortiqcha xarajatlarni kamaytiradi va xizmat sifatini oshiradi. Hozirgi vaqtda ko‘plab avtotex xizmat korxonalarida ombor xo‘jaligini boshqarishda ayrim muammolar mavjud bo‘lib, ular qatoriga mahsulotlarni tartibsiz joylashtirish, hisob-kitob tizimining yetarli darajada avtomatlashtirilmaganligi, xaxiralarni noto‘g‘ri rejalashtirish hamda ombor maydonidan samarasiz foydalanish kabi holatlar kiradi[1].

Bunday kamchiliklar xizmat ko‘rsatish jarayoniga salbiy ta‘sir ko‘rsatib, vaqt va iqtisodiy yo‘qotishlarga sabab bo‘ladi. Shu sababli Surxondaryo avtotex xizmat korxonalarida ombor xo‘jaligini tahlil qilish, mavjud kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo‘yicha zamonaviy yechimlarni ishlab chiqish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ombor tizimini avtomatlashtirish, zamonaviy saqlash usullarini joriy etish, ehtiyot qismlar zaxirasini samarali boshqarish hamda logistika jarayonlarini takomillashtirish korxona faoliyati samaradorligini sezilarli darajada oshirish imkonini beradi. Surxondaryo viloyatida avtotex xizmat korxonalarida ombor xo‘jaligi korxonaning uzluksiz faoliyat yuritishini ta‘minlovchi asosiy bo‘g‘inlardan biri hisoblanadi. Ombor tizimi orqali ehtiyot qismlar, agregatlar, moylash materiallari, avtomobil aksessuarlari va texnik jihozlar qabul qilinadi, saqlanadi hamda servis postlariga yetkazib beriladi. Ombor faoliyatining to‘g‘ri tashkil etilishi texnik xizmat ko‘rsatish sifatiga, ish unumdorligiga va korxonaning iqtisodiy samaradorligiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi[2].

Hozirgi vaqtda Surxondaryo viloyatida avtotex xizmat korxonalarida ehtiyot qismlar nomenklaturasi juda kengayib bormoqda. Zamonaviy avtomobillarda elektron boshqaruv tizimlari, sensorlar, injektor tizimlari, sovitish tizimi elementlari va murakkab agregatlarning ko‘payishi ombor tizimiga qo‘yiladigan talablarni yanada oshirmoqda. Shu sababli omborlarda mahsulotlarni guruhlariga ajratish, markalash va raqamli hisobga olish tizimlarini joriy etish zarur hisoblanadi. Ombor xo‘jaligini tahlil qilish davomida aniqlanishicha, ko‘plab servis korxonalarida ehtiyot qismlar tartibsiz joylashtirilishi natijasida ularni qidirishga ortiqcha vaqt sarflanmoqda. Ayniqsa, tez-tez foydalaniladigan filtrlar, radiator shlangalari, nasoslar, termostatlar

va sovitish tizimi qismlarining bir joyda saqlanmasligi ish jarayonini sekinlashtiradi. Natijada avtomobillarga xizmat ko'rsatish muddati uzayib, mijozlar noroziligi yuzaga keladi[3].

Omborda zaxiralarni boshqarishda “minimal zaxira” va “maksimal zaxira” tizimidan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Ombor maydonidan samarali foydalanish ham muhim ko'rsatkich hisoblanadi. Amaliyotda ko'plab omborlarda vertikal stellajlardan to'liq foydalanilmaydi. Zamonaviy metall stellajlar yordamida ombor hajmidan 35–40 foizgacha samaraliroq foydalanish mumkin. Sovitish tizimi qismlarini saqlashda maxsus talablar mavjud. Radiatorlar, nasoslar, termostatlar va rezina shlangalar namlik va yuqori harorat ta'siridan himoyalangan holda saqlanishi kerak. Moylash materiallari esa yopiq metall idishlarda, yong'in xavfsizligi qoidalariga amal qilingan holda joylashtiriladi. Akkumulyatorlar saqlanadigan hududda esa shamollatish tizimi bo'lishi zarur. Korxonalarda yuklash-tushirish ishlarini mexanizatsiyalash ham mehnat unumdorligini oshiradi. Forkliftlar, gidravlik aravachalar va ko'tarish moslamalaridan foydalanish ish vaqtini qisqartiradi hamda ishchilar mehnatini yengillashtiradi. Shu bilan birga, ishlab chiqarishdagi jarohatlanish xavfi kamayadi[4].

Surxondaryo viloyatida avtotex xizmat korxonalarida ombor xo'jaligi ishlab chiqarish jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanib, texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash ishlarining uzluksiz amalga oshirilishini ta'minlaydi. Ombor faoliyatining samarali tashkil etilishi ehtiyot qismlar va materiallar bilan o'z vaqtida ta'minlash, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish hamda korxona xarajatlarini kamaytirishda katta ahamiyat kasb etadi. Surxondaryo viloyatida avtotex xizmat korxonalarida ombor maydonidan samarasiz foydalanish, ehtiyot qismlarni tartibsiz joylashtirish, hisob-kitob tizimining yetarli darajada avtomatlashtirilmaganligi hamda zaxiralarni noto'g'ri boshqarish kabi muammolar mavjudligi aniqlandi. Bu kamchiliklar servis xizmatlari bajarilish vaqtining ortishiga, ortiqcha xarajatlarga va mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatining pasayishiga olib kelmoqda. Ombor xo'jaligini takomillashtirish maqsadida zamonaviy avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlarini joriy etish, QR-kod va shtrix-kod asosida hisob yuritish, mahsulotlarni sektorlar bo'yicha joylashtirish hamda minimal va maksimal zaxira tizimidan foydalanish muhimligi asoslab berildi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Karimov Q.X. Avtomobillarga texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2021.
2. Abdullayev A.A., Rasulov Sh.R. Avtotransport korxonalarini loyihalash. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
3. Yuldashev N.Y. Ombor xo'jaligini tashkil etish va boshqarish. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
4. Qodirov T.J. Logistika asoslari va ombor tizimlari. – Toshkent: Tafakkur, 2022.
5. G'ulomov S.S. Avtomobil servis korxonalarida ishlab chiqarishni tashkil etish. – Toshkent: Voris nashriyoti, 2021.
6. Mirzayev B.M. Texnik servis korxonalarida ehtiyot qismlar ta'minoti. – Andijon: Andijon mashinasozlik instituti nashriyoti, 2020.
7. ISO 9001:2015 sifat menejmenti tizimi bo'yicha xalqaro standartlar.
8. O'zbekiston Respublikasi “Transport to'g'risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2023.
9. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining avtomobil transportiga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha me'yoriy hujjatlari.